

Nr 332.

Av herr **Olsson** i Rainsta m. fl., om avskrivningen av prästerskapets till statsverket indragna tionde.

Sedan 1932 års riksdag genom skrivelse nr 361 hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning av frågan om påskyndad avskrivning av prästerskapets till statsverket indragna tionde, hava kammarkollegiet och åtskilliga länsstyrelser avgivit yttrande i ämnet. Enär de hörda myndigheterna allmänt givit sin anslutning åt tanken att denna föråldrade skatt borde avskrivas snabbare än vad hittills meddelade bestämmelser tillåta, synes tiden nu vara inne att giva frågan en slutlig lösning.

En redogörelse för den gällande tiondeavskrivningen finnes intagen å sid. 44—48 av 1927 års prästlöneregleringssakkunnigas betänkande (Statens offentliga utredningar 1929: 39). Av den där å sid. 47 förekommande tabblån framgår, att statens inkomster av indragen prästtionde under de år avskrivningen fortgår kunna beräknas på sätt följer:

år 1914	kr.	19,600
» 1915	»	79,400
» 1916	»	291,600
» 1917	»	644,800
» 1918	»	1,032,000
» 1919	»	1,431,000
» 1920	»	1,841,000
» 1921	»	2,176,100
» 1922	»	2,476,100
» 1923	»	2,577,000
» 1924	»	2,646,500
» 1925	»	2,648,700
» 1926	»	2,596,500
» 1927	»	2,493,000
» 1928	»	2,363,500
» 1929	»	2,234,500
» 1930	»	2,081,800
» 1931	»	1,902,000
» 1932	»	1,711,300
» 1933	»	1,535,000
» 1934	»	1,390,400

år 1935	kr. 1,223,000*)
» 1936	» 1,029,600
» 1937	» 825,700
» 1938	» 636,100
» 1939	» 489,600
» 1940	» 340,300
» 1941	» 215,200
» 1942	» 127,700
» 1943	» 70,000

Enligt 5 § i 1910 års lag om indragning av tionden och avskrivning därav skulle vad som därav icke den 30 april 1944 förfallit till betalning omedelbart avskrivas.

De sakkunniga yttrade till avslutning av sin ifrågavarande redogörelse:

»De skäl, som vid frågans behandling vid riksdagarna åren 1908, 1909 och 1910 anfördes för en tidigare avveckling av den ifrågavarande föräldrade skatteformen än som med den nu gällande lagstiftningen blev fallet, torde icke hava förlorat sin giltighet. Det lär i själva verket kunna sägas, att dessa skäl komme att vinna i styrka, om man nu, i enlighet med vad de sakkunniga ärna föreslå, skriker till en förnyad omläggning av beskattningen för prästlönernas finansiering. Det kan med visst fog sägas vara ett irrationellt förhållande, om berörda avskrivning skulle komma att pågå även sedan en förnyad lagstiftning på ifrågavarande område trätt i tillämpning. Vad den ifrågasatta tidigare avskrivningen ur statsfinansiell synpunkt betyder framgår därav, att, därest tiden för den slutliga avskrivningen förkortades sålunda, att de avgifter, som icke förfallit till betalning den 1 januari 1935, skulle eftergivvas, detta skulle för statsverket betyda en inkomstminskning av tillhoppa cirka 5 miljoner kronor, fördelat på nio år. I det följande skola de sakkunniga återkomma till spørsmålet om den tidigare avskrivningen av fastighetsavgifterna.»

På anförda skäl (sid. 235—7) föreslogo vidare de sakkunniga, att tionden, vars avskrivning enligt gällande bestämmelser icke kommer att bliva genomförd förrän den 1 maj 1944, skulle avskrivas fullständigt redan med ingången av år 1935; och skulle statsverket beredas ersättning för härigenom mistade inkomster genom överföring från kyrkofonden av 4,260,000 kronor, motsvarande inkomsternas beräknande kapitalvärde vid utgången av år 1934.

De sakkunnigas förslag blev icke genomfört. Från och med år 1933 har emellertid den förnyade omläggning av beskattningen för prästlönernas finansiering, som i förestående citat åsyftades, ägt rum. Man måste anse det vara ganska irrationellt att under sådana förhållanden ännu bibehålla prästtioden, en skatteform som väl må anses föräldrad, eftersom den del-

*) Enligt 1935 års statsverksproposition för budgetåret 1935—36 kr. 1,240,000. Även för de efterföljande åren äro enligt samma proposition något, om än obetydligt, högre belopp att räkna med än som anges i tablan ovan.

vis kan härledas från tidig medeltid. Skatten belastar företrädesvis jordbrukets fastigheter, som dessutom hava att med övriga beskattningsföremål repartisera vid täckandet av pastoratens utgifter för prästlöneväsendet. Dessa utgifter kännas under nuvarande nödtid för jordbruket särskilt tyngande.

Vidare är att märka, att de kvarstående tiondeavgifterna pastoratvis alldeles upphöra efter utgången av den åt avskrivningen anslagna tjuguarperiod, som börjar löpa, sedan den för pastoratet enligt 1862 års lagstiftning gällande löneregleringen gått till ända. Dessa tjuguarperioder började i åtskilliga pastorat löpa redan med åren 1914 resp. 1915, men tiondeavskrivningen begynner på allvar först under perioden 1916—1923, då avskrivningen successivt påbörjades i det stora flertalet pastorat. Redan år 1916 började den tjuguariga avskrivningen i pastorat, representerande indragen tionde till värde av över 350,000 kronor, och är med år 1935 slutförd i samma pastorat. Från och med år 1936 kan alltså det märkliga förhållandet påvisas, att fastighetsägarna i ett stort antal pastorat äro helt befriade från tiondeavgifter, under det att deras gelikar i övriga delar av riket ännu i många år måste gälda sin tiondepenning. Denna olikhet i beskattningen fastighetsägarna emellan stegras alltmer under de närmast följande åren, i det att fastighetsägarna i ett allt större antal pastorat, efter tjuguarperiodens förlopp, varda helt befriade från tiondeavgifter.

Från denna synpunkt sett förefaller det synnerligen önskvärt, att tionden kunde helt avskrivas från och med början av år 1936. För detta år har den enligt tablån ett beräknat värde för statsverket av omkring en miljon kronor och årliga värdet förminskas hastigt. Sammanlagda kapitaliserade värdet vid utgången av år 1935 av de tiondeavgifter, som skola komma statsverket tillgodo under åren 1936—1943, kan uppskattas till cirka tre miljoner kronor. Om staten avstår från detta skattebelopp, kommer förlusten att fördelas på åtta år. Det vill synas som om staten skulle kunna uppföra dessa inkomster till förmån för en grupp av skattedragare, som till stöd för sitt krav på skattelindring kunna åberopa principiella skäl, vilka i varje annan liknande diskussion skulle verka ovillkorligen övertygande.

Till stöd för kravet på en snabbare avskrivning av tionden kan slutligen åberopas, att arbetet med dess debitering är besvärligt och ofta icke står i rimlig proportion till de inflytande skattebeloppen. Sålunda uppgick år 1930 tiondens slutsumma i Jämtlands län till 53,962 kronor, som fördelades på 15,048 skatteskyldiga (prop. 186 år 1931, sid. 21). Dessa många småbelopp, vilkas fördelning grundas på åldriga lönereglerningsresolutioner, måste omräknas icke blott då procenttalet för ett pastorat förändras enligt avskrivningsplanen utan även vid de numera talrikt förekommande del-

ningarna av fastigheter, därvid ofta blott några ören falla på varje uppkommande ny fastighet.

En tidigare avskrivning av det prästerliga tiondet har i lagstiftningen på ifrågavarande område redan blivit förutsedd, ja, man kan säga förberedd. Genom tillämpningsbestämmelserna till lagen den 23 november 1934 (nr 545) om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond samt om tillägg till samma lag är sålunda stadgat, att — samtidigt som ändringarna i 3 § kyrkofondslagen träda i kraft eller den 1 maj 1935 — skall 1910 års lag om indragning av tionden och avskrivning därav upphöra att gälla. Ett förbehåll har dock härvid gjorts av följande lydelse: »— — dock att för den fortsatta avskrivningen av till statsverket enligt sistnämnda lag indragna avgifter samt debitering, uppbörd och redovisning av icke avskrivna sådana avgifter stadgandena i 5 och 6 §§ samma lag skola även därefter äga tillämpning, där icke annat av Konungen och riksdagen framdeles beslutes.»

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att tionde och andra fastighetsavgifter, som indragits till statsverket enligt lagen den 9 december 1910 om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför, skola avskrivas i den ordning, att vad som därav icke den 30 april 1936 förfallit till betalning skall omedelbart avskrivas.

Stockholm den 22 januari 1935.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

Ernst Åqvist.

Otto Wallén.

Arthur Heiding.

Harald Andersson
i Dunker.

Erik Laurén.

Erik Lundbom.

Oscar Osberg.